

ПРОСУВАННЯ ПОСЛУГ СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ ПРИРОДНИХ КАТАСТРОФ В КРАЇНАХ З СТРАХОВИМ РИНКОМ ЩО РОЗВИВАЄТЬСЯ

Кудрявцев В.М., к.е.н., доцент

Каруан Т., магістр

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Предметом роботи є наукові підходи щодо розвитку послуг страхування ризиків природних катастроф в країнах з страховим ринком, що розвивається. Метою роботи є розгляд шляхів і основних напрямків просування послуг страхування ризиків природних катастроф в країнах з страховим ринком, що розвивається. Для досягнення поставленої мети у роботі були використані такі загальнонаукові і спеціальні методи і прийоми дослідження: теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу – для дослідження теоретичних засад та інструментарію розвитку страхування ризиків природних катастроф; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків. У даній роботі розглянуті основні аспекти та шляхи просування послуг страхування ризиків природних катастроф в країнах з страховим ринком що розвивається. Проаналізовано основні напрямки, за якими страхові ТНК і перестраховальники просувають свої послуги в країнах, що розвиваються, а саме: параметричне страхування, агрострахування, мікрострахування, послуги перестраховування, традиційне страхування. Також зазначили, що у ситуації, коли страхування ризиків природних катастроф стало повноправним сектором страхового ринку розвинених країн, активна експансія в країни, що розвиваються стає для більшості найбільших страхових ТНК і перестраховальників практично безальтернативним стратегічним завданням для забезпечення свого зростання і розвитку.

Ключові слова. Страхові ТНК, перестраховальник, ризик, страхування, природні катастрофи, страхування ризиків.

PROVISION OF SERVICES INSURANCE RISKS OF NATURAL CATASTROF IN COUNTRIES WITH DEVELOPED INSURANCE MARKE

Vyacheslav Kudryavtsev, PhD in Economics, Associate Professor

Tofik Karuan, Student

Kharkiv National Automobile and Highway University

Summary. The subject of the work is the scientific approach to the development of natural disaster risk insurance services in countries with a developing insurance market. The purpose of the work is to consider the ways and the main directions of promotion of services of insurance of risks of natural disasters in the countries with the developing insurance market. To achieve this purpose, the following general scientific and special methods and techniques of research were used: theoretical synthesis, analysis and synthesis - to study the theoretical foundations and tools for the development of risk insurance of natural disasters; abstract-logical - for theoretical generalization and formulation of conclusions. This paper examines the main aspects and ways of promoting the services of insurance of risks of natural disasters in countries with a developing insurance market. The main directions in which insurance TNCs and reinsurers promote their services in developing countries are analyzed, namely parametric insurance, agro-insurance, micro-insurance, reinsurance services, traditional insurance. It was also noted that the situation when natural disaster risk insurance became a full-fledged sector of the insurance market of developed countries, active expansion into developing countries becomes, for most of the largest insurance TNCs and reinsurers, a virtually no alternative strategic task for maintaining its growth and development.

Keywords: insurance TNCs, reinsurer, risk, insurance, natural catastrof, risk insurance.

Постановка проблеми. Інститут страхування ризиків природних катастроф в даний час представлений у багатьох країнах світу системою особистого страхування (колективні та індивідуальні поліси страхування життя і здоров'я, страхування працівників від нещасних випадків), страхування майна (майно підприємств, збиток, що виникає в результаті перерви у виробництві, житлова нерухомість, комерційні транспортні засоби, транспортні засоби домашніх господарств), страхування відповідальності (підприємств і домашніх господарств).

У багатьох країнах світу протягом значної частини ХХ ст. до роботи на страхових ринках іноземні страховики не допускалися. Однак по мірі розши-

рення міжнародної експансії економіки західних країн і їх величезних транснаціональних корпорацій (ТНК) великих страховиків все ширше відкривалися можливості роботи на світовому ринку страхування.

В умовах глобалізації дедалі більших масштабів набуває міжнародний розподіл ризиків стихійних лих та природних катастроф по каналах страхових ТНК і перестраховальників. Спільною рисою страховиків, що здійснюють страхування ризиків природних катастроф в глобальному масштабі, є їх технологічне лідерство: висока капіталізація, глобально-орієнтована збутова політика, географічна диверсифікація ризиків, висока якість андеррайтингу, оптимізація бізнес-процесів з використанням офшорів, розвиток альтернативних методів перестраховування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розуміння сутності відносин на світовому ринку страхування ризиків природних катастроф склали праці зарубіжних фахівців П. Боршайда, Т. Гаріб, С. фон Далена, Н. В. Хауетера, Д. С. Шенмейкера [1], сучасних вчених Н. Г. Адамчук, А. Ю. Лайкова, М. Б. Міляєвої, К. Є. Турбіною, Л. І. Цветкової, А. А. Циганова, Р. Т. Юлдашева [2, 3, 4, 5], а також роботи радянського періоду Е. Ф. Жукова, А. В. Куркіна, В. К. Райхера, Е. С. Хесин [6, 7].

Невирішені складові загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість публікацій по темі страхування ризиків природних катастроф, комплексно практично не розроблялася особливо в країнах з страховим ринком що розвивається.

Формування цілей статті. Розглянути шляхи і основні напрямки просування послуг страхування ризиків природних катастроф в країнах з страховим ринком, що розвивається.

Виклад основного матеріалу дослідження. Страхові ТНК і перестраховальники ведуть активну діяльність по просуванню страхування ризиків природних катастроф в різних країнах світу. При цьому на стороні страховиків виступають не тільки держави їх базування, але і такі міжнародні фінансові організації, як МВФ, МБРР, Світова організація торгівлі (СОТ). Страхові ТНК і перестраховальники особливо старанно шукають виходи в країни розвиваються страховим ринком що розвивається: Індію, Китай, Таїланд, Малайзію, Індонезію, Філіппіни, ПАР, Бразилію, Мексику, Туреччину. Страхові ТНК і перестраховальники просувають свої послуги в країнах, що розвиваються за такими основними напрямками:

1. Параметричне страхування.
2. Агрострахування.
3. Мікрострахування.
4. Послуги перестраховування.
5. Традиційне страхування.

Параметричне страхування дозволяє покривати збитки від природних катастроф з використанням заздалегідь розрахованих обсягів збитків в залежності від зміни рівня зафіксованих в договорі страхування показників. Так, виплати при параметричному страхуванні будуть проводитися при збитках, викликаних при швидкості вітру понад певного порогу, силі землетрусу понад обумовлене значення, кількості опадів більше певної величини.

Параметричне страхування зазвичай служить цілям фінансування заходів по ліквідації наслідків природних катастроф в короткостроковому періоді. Передбачається, що за цей час уряду країни вдасться отримати доступ до зовнішнього фінансування на прийнятних для нього умовах або вагому благодійну допомогу міжнародної спільноти.

До числа переваг параметричного страхування слід віднести, по-перше, високу швидкість отримання страхового відшкодування за рахунок мінімальної кількості робіт щодо документального оформлення страхового випадку та односторонності трактування умов страхування у зв'язку з наявністю в договорі

конкретного події, що ініціює виплати в залежності від рівня його інтенсивності. По-друге, параметричне страхування дешевше традиційного за рахунок його відносно простоту. Так, визначити перевищення показника над нормативом для ідентифікації страхового випадку досить легко: для оцінки збитку не потрібно проведення експертиз та аналізу документів, що підтверджують збитки, а достатньо скористатися заздалегідь обумовленими формулами. Даний порядок врегулювання збитків значно знижує адміністративні витрати страховиків і сукупну страхову премію.

Теоретична розробка програм параметричного страхування почалася близько 15 років тому. Програми параметричного страхування отримали підтримку міжнародних організацій, що сприяють розвитку, перших осіб багатьох держав, страхових і фінансових ТНК, міжнародного інвестиційного співтовариства. На практиці перші програми почали з'являтися близько 10 років тому, з тих пір в 20 країнах було апробовано більш 30 програм параметричного страхування. Схеми параметричного страхування розроблялися для країн з низьким і середнім доходом, в тому числі для Китаю, Ефіопії, Індії, Малаві, Нікарагуа, Перу, Україна, Таїланду.

Агросстрахування. Зростання програм агросстрахування від ризиків природних катастроф, особливо в країнах Латинської Америки і Азії, спостерігався в 1950-1990-х рр. Станом на 2015 р. більше половини країн світу – 124 країни – в тій чи іншій формі пропонували агросстрахування. На агросстрахування в країнах, що розвиваються припадає лише 10% світових премій з агросстрахування, проте даний напрямок є дуже перспективним. Вигоди поширення агросстрахування пояснюються тим, що в даний час застраховано лише 20% оброблюваних сільськогосподарських земель [8].

Премії з агросстрахування виросли з 8 млрд. дол. в 2004 р. до 31 млрд. дол. в 2016 р., що пов'язано з поширенням агросстрахування в Китаї, Бразилії, Східній Європі, зі збільшенням державного субсидування агросстрахування в більшості країн. Однією з перших країн, яка продемонструвала значний прогрес в агросстрахування, є Китай. У 2015 р. китайський ринок агросстрахування оцінювався в 5 млрд. дол., що дозволило йому посісти друге місце після США по преміях агросстрахування. При цьому слід зазначити, що програми агросстрахування більшості держав в кінцевому рахунку перестраховуються на світовому ринку перестраховування. Важливість агросстрахування для країн з розвиваються страховим ринком пов'язана з тим фактом, що якщо в розвинених країнах в сільському господарстві працює 3,4%, то в країнах, що розвиваються в ньому зайнято понад 50% працездатного населення, причому в країнах Азії і Африки – близько 60%. Агросстрахування покликане сприяти боротьбі з бідністю в країнах з ринком, що розвивається, часто воно проводиться в рамках програм соціальної відповідальності страхових ТНК. Компанії відносно легко йдуть на спонсорвання окремих проектів, які приносять локальну вигоду і підвищують їхню репутацію.

Мікрострахування. Цілям боротьби з бідністю також покликане служити мікрострахування. Мікрострахування характеризується низькими преміями та відповідними їм умовами страхування. Воно свідомо орієнтоване на найбільш бідні домогосподарства, дрібні і найдрібніші підприємства як один з важливих інструментів боротьби з бідністю, як метод підтримки низових шарів. Капітал фінансових організацій, що надають послуги мікрофінансування і мікрострахування, зазвичай формується насамперед за рахунок коштів страхових ТНК, міжнародних донорів, афілійованих з МБПР, приватних інвесторів, добровільних пожертвувань.

Для страхових ТНК мікрострахування сприяє популяризації страхування в країнах, що розвиваються. Страховик, генеруючи справедливість і розумність відносин зі страхувальником, виробляє попит на страхування, ростить майбутніх споживачів своїх страхових продуктів. Ці умови знаходяться в центрі стратегії розвитку страхової галузі. Про важливість мікрострахування свідчить той

факт, що на Міжнародному економічному форумі в Давосі страхові ТНК оголосили про створення інкубатора страхування з просування продуктів мікрофінансування. До консорціуму увійшли страхові ТНК AIG, Aspen, Catlin, Hamilton, Transatlantic, XL, Zurich, страховий брокер Guy Carpenter & Company. Компанії вивчають проекти в Латинській Америці, Африці, країнах Азії.

Вигідність просування тільки мікрострахування стає очевидною, якщо врахувати, що потенційними клієнтами мікрострахування є 2,7 млрд. чоловік, які можуть принести страховим ТНК дохід по цій лінії бізнесу на рівні 40 млрд. дол. премій в рік [9].

Послуги перестрахування. Сам перестраховальник може забезпечити додатковий приплив бізнесу в разі, якщо буде проявляти новаторство в ідеях, стане пропонувати ринку нові страхові та перестраховальні продукти, програми перестрахування з урахуванням особливостей портфелів окремих цедентів. Даним цілям і сприяють проекти параметричного страхування, агрострахування, мікрострахування, велика частина ризиків за якими йде в перестрахування. Так, з страхового портфеля CCRIF, рівного 600 млн. дол., 17% залишаються на власному утриманні кептивом, а 83% передаються в перестрахування закордонним перестраховикам [9].

Прикладом просування послуг альтернативного перестрахування є випуски катастрофних облігацій для Фонду стихійних лих (FONDEN) в Мексиці, утвореного в 1996 р., в який внаслідок економічних труднощів в країні в 2000-х рр. надходження бюджетних коштів були припинені.

Традиційне страхування. Зростання популярності страхування в країнах з страховим ринком можливий і бажаний. Однією з країн, в якій активно відбуваються зміни в страховому секторі, є Китай. У Китаї розвивається страховий ринок, підвищується рівень життя, це призводить до збільшення спектру страхових інтересів. Страховики Китаю нарощують активність на міжнародному страховому ринку. Так, China Re в 2011 р. спільно з бермудським страховиком Catlin стала учасником ринку Lloyd's, а з січня 2015 року – власником власного синдикату. Це перший китайський перестраховальник в історії Lloyd's. Власником China Re є Міністерство фінансів Китаю і державна інвестиційна корпорація Central Huijin Investment. З 2016 року обсяг зібраних China Re премій склав 8,3 млрд. дол., що робить дану компанію 8-й за величиною активів в світі [10].

Висновки. Ринок страхування ризиків природних катастроф в країнах, що розвиваються дуже перспективний, але доходи, які вдалося досягти на ньому страховим ТНК, поки залишаються скромними. У даній ситуації вихід на максимальне число страхових ринків, що розвиваються, незалежно від їх поточного стану та пропаганди фінансової безпеки є дієвою стратегією страхових ТНК по зміцненню і просуванню свого лідерства на світовому страховому ринку. У ситуації, коли страхування ризиків природних катастроф стало повноправним сектором страхового ринку розвинених країн, активна експансія в країни, що розвиваються стає для більшості найбільших страхових ТНК і перестраховальників практично безальтернативним стратегічним завданням для забезпечення свого зростання і розвитку.

Перелік посилань:

1. Van Leeuwen H.D. Marco. *Mutual Insurance 1550-2015. From Guild Welfare and Friendly Societies to Contemporary Micro-Insurers* / Marco H.D. van Leeuwen. – London. Palgrave Macmillan, 2016. – 306 p.
2. Пантелеймоненко А. О. *Західноєвропейські товариства взаємного страхування та страхові кооперативи: сутність організації, зміст діяльності і значення* / А.О. Пантелеймоненко // *Вісник Львівської комерційної академії*. – Львів : Вид-во ЛКА, 2011. – Вип. 10. – С. 509-520.
3. Олійник В. М. *Економіко-математичне моделювання в розвитку страхування та управління страховими тарифами : монографія* / В. М. Олійник. – Суми : Університетська книга, 2014. – 366 с.
4. Базилевич В. Д. *Страхова справа. Монографія* : / В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич. – К.: Знання, 2008. – 351 с.

5. Козьменко О. В. Страхування і страховий ринок : термінологія, законодавство і динаміка розвитку / О. В. Козьменко – Суми : Ділові перспективи, 2006. – 68 с.
6. Райхер В. К. Общественно-исторические типы страхования / В. К. Райхер, М. : Изд-во академии наук СССР, 1947. – 282 с.
7. Адамчук Н.Г. Обзор страховых рынков ведущих европейских стран (Германия, Великобритания, Франция) : учеб. пособие / Н.Г. Адамчук, Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т). Каф. страхования, МИД России. – Москва : МГИМО, 2000. – 113 с.
8. Berger A. Research And Development As A Tool For Developing Complex Risk Models / 41st AIO Conference (Kigali, June 3, 2014). – Kigali : Allianz, 2014. – 124 P.
9. Кукарских В. В. Опыт стран Латинской Америки по организации системы страхования рисков стихийных бедствий / В. В. Кукарских // Страховое дело. – 2015. – №3. – С. 36-42.
10. Dakers M. Lloyd's Of London Grants China Its First Insurance Syndicate [Electronic resource] // The Telegraph. – November 21, 2014. – URL: <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/banksandfinance/insurance/11245037/Lloyds-of-London-grants-China-its-first-insurance-syndicate.html>.

Стаття надійшла: 02.12.2017 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Рецензент: д.держ.упр., проф. Маліков В.В.

УДК 339.17

JEL H560

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кудрявцев В.М., к.е.н., доцент

Скрипник Є.В., магістр

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Предметом роботи є організаційно-економічні відносини, що виникають в процесі застосування сукупності методів, способів і прийомів при забезпеченні зовнішньоекономічної безпеки держави в сучасних умовах. Метою роботи є розгляд механізму забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України в умовах її інтеграції в світове господарство та розробка пропозицій щодо його вдосконалення. Для досягнення поставленої мети у роботі були використані такі загальнонаукові і спеціальні методи і прийоми дослідження: метод порівнянь; структурно-функціональний; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків. У даній роботі розглянуті основні етапи формування ефективного механізму забезпечення зовнішньоекономічної безпеки. Проаналізовано основні зовнішні загрози економіці держави. Узагальнення і аналіз точок зору різних вчених дозволив нам представити вимоги до системи параметрів, застосування якої для оцінки зовнішньоекономічної безпеки держави було б найбільш ефективним. Відмічено, що удосконалення механізму забезпечення зовнішньоекономічної безпеки повинно ґрунтуватися на реалізації комплексу заходів, спрямованих на інерційну і інноваційну диверсифікацію вітчизняного експорту, забезпечення стабільності курсу гривні, ефективному управлінні стратегічними державними фондами, а також освоєнні одного з найбільш перспективних світових ринків – ринку об'єктів інтелектуальної власності.

Ключові слова. Механізм, економічна безпека, зовнішньоекономічна безпека, держава, глобалізація.

MECHANISM FOR PROVISION OF FOREIGN ECONOMIC SECURITY OF STATE IN GLOBALIZATION CONDITIONS

Vyacheslav Kudryavtsev, PhD in Economics, Associate Professor

Ievhen Skrypnik, Student

Kharkiv National Automobile and Highway University

Summary. The subject of the work is the organizational-economic relations that arise in the process of applying a set of methods, methods and techniques while ensuring the foreign economic security of the state in modern conditions. The purpose of the work is to consider the mechanism of ensuring the foreign economic security of Ukraine in terms of its integration into the world economy and the development of proposals for its improvement. To achieve this goal, the following general scientific and special methods and techniques of research were used: method of comparisons, structural-functional; abstract-logical – for theoretical generalization and formulation of conclusions. In this paper, the main stages of the formation of an effective mechanism for ensuring foreign eco-